

Kansen en belemmeringen voor 'Zeewierstarters

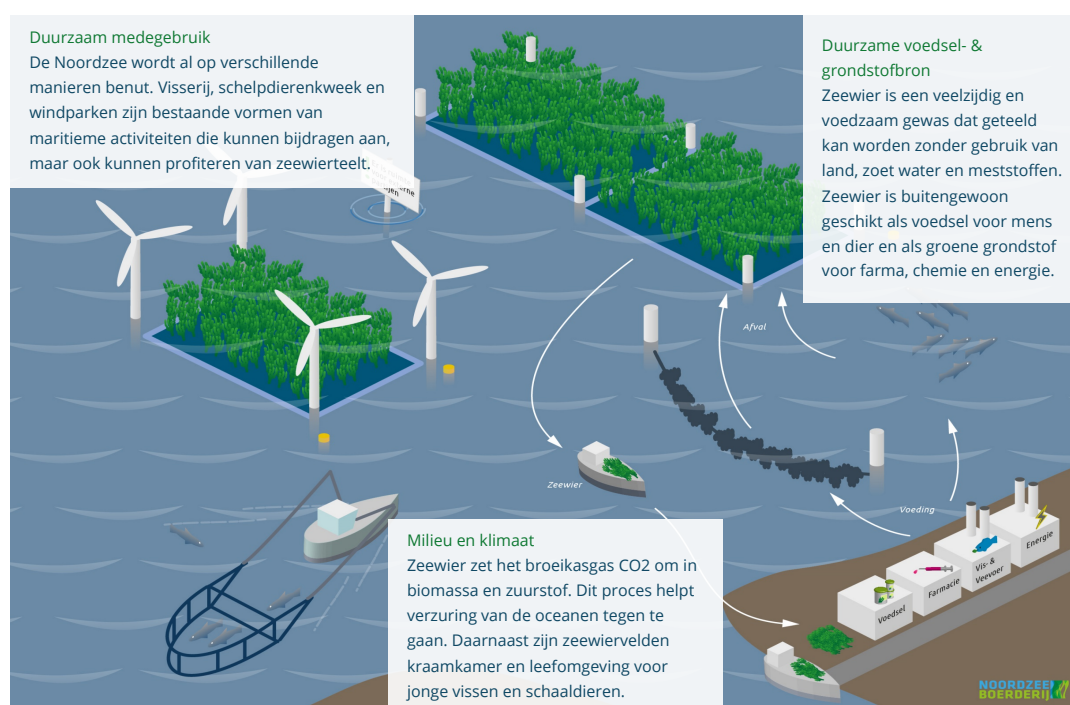
In opdracht van het Ministerie van Economische Zaken

Stichting Noordzeeboerderij

Koen van Swam

Annabelle Tjalma

Eef Brouwers

Ministerie van Economische Zaken

Disclaimer: dit product is ter inzake van geïnterviewden, Stichting Noordzeeboerderij en het Ministerie van Economische Zaken. Alle beelden, logo's, teksten en andere content in dit document worden beschermd door het auteursrecht (tenzij anders vermeld). Reproductie / gebruik is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming.

Samenvatting

Door een groeiende wereldbevolking en een verbeterende welvaart neemt de vraag naar hoogwaardige eiwitten toe en daarmee ook de druk op ons ecosysteem. Deze ontwikkeling heeft geleid tot de start van de Voedselagenda door het Kabinet, een agenda met programma's dat de transitie van dierlijke naar plantaardige eiwitten bevordert. Naast de productie van voedsel op land, liggen er ook bijzondere mogelijkheden voor plantaardige productie op zee met zeewieren.

Zeewier sluit perfect aan bij kansrijke eiwitbronnen van de toekomst. Het is een veelzijdig en snelgroeiend gewas dat bovendien duurzaam geteeld kan worden. Het maakt namelijk geen gebruik van land, zoetwater of kunstmest. Zeewier kan worden gebruikt als voedsel, veevoer en in de toekomst zelfs als biobased toepassing zoals biobrandstof.

Zeewier is ook logisch, Nederland heeft een sterke basis om zeewier te ontwikkelen: een wereldberoemde maritieme- en agrifood sector. De Stichting Noordzeeboerderij werkt al sinds 2014 aan een duurzame Nederlandse zeewiersector door ondernemers, kennisinstellingen en overheid te verbinden en samenwerking en kennisdeling te stimuleren. En iedere maand komen er nieuwe ondernemers bij die met zeewier aan de slag gaan.

Dit rapport adviseert de overheid over het versterken en vergroten van de slagingskansen van deze 'zeewierstarters'. Om tot dit advies te komen zijn 11 ondernemers geïnterviewd over de kansen en belemmeringen waar zij mee te maken hebben. Uit dit onderzoek zijn de volgende conclusies getrokken:

- **Voedselveiligheid en kwaliteit:** Er is nog geen expliciete wet- en regelgeving voor zeewier als voedsel. Daarbij zijn bioactieve componenten en zware metalen de belangrijke aandachtspunten.
- **Consumentenacceptatie:** Ondernemers vragen om een meer eenduidig geluid over zeewier, gericht op het stimuleren van consumentenacceptatie.
- **Vergunning binnen een jaar:** Zeewiertelers krijgen lastig vergunningen voor teeltlocaties doordat 1) de vergunningverlener niet altijd bekend is met zeewier en 2) vanwege de duur en soms onduidelijkheid van het aanvraagproces.
- **Steun voor 'zeewierstarters':** 'Zeewierstarters' maken graag gebruik van subsidies die ze in staat stellen om op te schalen. Het onderzoeksgerichte karakter van subsidies betekent een lage 'return-on-investment' (tijd en financiële bijdrage) voor de 'zeewierstarters'.

Inhoudsopgave

Introductie	4
Uitvoering	6
Resultaten	7
Thema's: kansen en belemmeringen	8
Conclusie en discussie	11
Advies	13

Introductie

Aanleiding

De Wereldbevolking is de afgelopen decennia sterk gegroeid: van 2,5 miljard in 1950 naar circa 7,5 miljard in 2017. De verwachting is dat deze zal doorgroeien naar 9,5 miljard in 2050. Deze groei betekent een uitdaging voor de voedselzekerheid en voedselveiligheid. Daarnaast leven mensen gemiddeld op een hoger welvaartsniveau waardoor het consumptiepatroon verandert en de vraag naar dierlijke eiwitten (vlees & vis) stijgt. Dierlijke eiwitproductie is één van de grootste invloeden op het milieu en kan biodiversiteit aantasten. Om verantwoord op deze trends te reageren heeft het Kabinet de Voedselagenda gelanceerd. In dit kader ondersteunt het Ministerie van Economische Zaken initiatieven zoals Dutch Cuisine en de Green Protein Alliance.

Zeewier is één van de kansrijke eiwitbronnen voor de toekomst. Deze macro-algen groeien snel en leggen daarbij geen beslag op kostbare landbouwgrond of zoetwater. Door gebruik te maken van voedingsstoffen uit het oppervlaktewater past zeewier volledig in de circulaire economie. Zeewier kan gebruikt worden als voedsel, veevoer of als biobased toepassing. Tevens kan het op onze eigen Noordzee geproduceerd worden, bijvoorbeeld tussen de windmolens.

Nederland heeft een unieke positie in de wereld voor de ontwikkeling van een zeewiersector. Deze positie komt voort uit onze sterke maritieme sector en onze wereldberoemde agrifood sector. Deze industrieën vinden elkaar in de zeewiersector met akkers op zee. Iedere maand komen er initiatieven en nieuwe ondernemers bij die met zeewier willen ondernemen: de 'zeewierstarters'. Hoewel deze startups en bedrijven veel positieve aandacht ontvangen, is de slagingskans van hun onderneming of initiatief niet altijd gegarandeerd.

Dit is een onderzoek naar de kansen en belemmeringen voor ondernemers en bedrijven in de zeewiersector. Het onderzoek is uitgevoerd door de Stichting Noordzeeboerderij. De Stichting Noordzeeboerderij zet zich sinds 2014 als onafhankelijke organisatie in voor de groei en verankering van de Nederlandse zeewiersector, onder andere met het Zeewierplatform en demonstraties op de Proefboerderijen.

Vraagstelling

De Stichting Noordzeeboerderij heeft dit onderzoek uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken. Met het advies dat hieruit volgt zal de Stichting 'zeewierstarters' effectief ondersteunen en verankeren binnen een duurzame Nederlandse zeewiersector. De onderzoeksvraag luidt:

“Welke kansen moeten beter worden uitgelicht en welke belemmeringen moeten als eerste worden aangepakt om in de komende 3 jaar ‘zeewierstarters’ het meest effectief te ondersteunen?”

Uitvoering

Methodiek

Het onderzoek bestaat uit de volgende stappen:

- Uitvoeren deskstudy en opstellen interviewprotocol (inclusief afstemming met de opdrachtgever);
- Afnemen (semi-open) interviews met 11 ondernemers;
- Verslaglegging van interviews;
- Analyse thema's: kansen en belemmeringen; en
- Ontwikkelen advies: conclusies, reflectie en vervolgstappen.

De resultaten hiervan zijn vastgelegd in:

- Het adviesrapport; en
- Het 'zeewierstarters'-portfolio

Randvoorwaarden

De randvoorwaarden voor inclusie in het onderzoek zijn:

- Het is een bedrijf;
- Het bedrijf is actief op de Nederlandse markt; en
- Het bedrijf is onderdeel van de zeewierwaardeketen.

Tijdens de selectie van 'zeewierstarters' is ook gelet op de volgende zaken:

- De 'zeewierstarters' vormen een complete waardeketen; en
- Diversiteit in de grootte en de status van het bedrijf.

De 'zeewierstarters'

Bernardete Castro	Royal IHC-MTI
Carel Callenbach	Seamore
Carola Helmendach	North Seaweed / Agroflux
Jeroen Hoffer	SALGA Seaweeds
John van Leeuwen	Seaweed Harvest Holland
Kees Boender	Your Well
Nils Koster	Vlieland Bunkerkaas
Reinier Nauta	Waddenwier
Sander van Rijswijk	C.I.V. Den Oever
Timo Ter Voort	Living Foods
Ton Menken	Menken van den Assem

Resultaten

Zeewierstarters over:

De Nederlandse zeewiersector

- Zeewier is een jonge sector met voornamelijk starters.
- Er bestaat weinig tot geen concurrentie. De inzet van ondernemers stimuleert de marktontwikkeling van zeewier.
- Aziatisch zeewier wordt ervaren als een grote concurrent voor Nederlandse wieren vanwege de lage prijs. De kwaliteit van de Nederlandse wieren ligt wel hoger.
- Ruimte voor productie wordt als een toekomstige belemmering gezien. Deze belemmering groeit wanneer andere aquacultuuractiviteiten ook ruimte eisen.
- Voor een succesvolle markt is consumentenacceptatie essentieel. Dit is een kritiek punt in Nederland omdat zeewier een nog onbekende voedselbron is.
- Door certificeringseisen voor zeewier vanuit de sector op te stellen kan kwaliteit gewaarborgd blijven en ontstaat er meer houvast voor 'zeewierstarters'.

Thema's

Thema's benoemd door 'zeewierstarters'

Innovatiebeleid	
Samenwerking	
Wet- en regelgeving	
Consumentenacceptatie	
Duurzaamheid	

Samenwerking met overheden

Overheidsinstanties waarmee samengewerkt wordt of contact is

Ministerie van Economische Zaken	
Provincie	
Gemeente	
Rijkswaterstaat	
NVWA	
Staatsbosbeheer	
Waterschappen	

Thema's: kansen en belemmeringen

Zeewierstarters over:

Innovatiebeleid

Het verankeren van starters en nieuwe initiatieven als onderdeel van een volwaardige zeewiersector kan alleen volstaan bij een groeiende afzetmarkt. Naast (toegepast) onderzoek naar randvoorwaarden en investeringen in technische verwaardiging wordt door bijna alle ondernemers het belang van afzetvergroten maatregelen en instrumenten aangekaart. Diverse ondernemers uiten zich kritisch over de centrale rol die kennisinstellingen spelen in veel subsidies.

Wat zijn de kansen?

- Consument en markt centraal stellen binnen ontwikkeling zeewiersector
- Ondernemers meenemen in ontwikkeling subsidies en beleidsinstrumenten
- Investeren in productieschakels

Wat zijn mogelijke belemmeringen?

- Te weinig marktgericht onderzoek
- Te weinig risico nemen bij investeren in nieuwe sector
- Concurrentie tussen nieuwe en gevestigde sectoren binnen subsidies
- Ontbreken subsidies (zeewier specifiek) voor starters binnen nieuwe sector

Zeewierstarters over:

Samenwerking

De jonge zeewiersector heeft een potentieel dat sneller en beter benut zou kunnen worden. Samenwerking wordt benoemd als een cruciale strategie welke ondernemers en de sector als geheel sneller verder kan krijgen. Hierbij wordt er gesproken over samenwerking tussen diverse overheden binnen Nederland, samenwerking tussen nationale overheden en samenwerking tussen ondernemers en kennisinstellingen.

Wat zijn de kansen?

- Intensiveren samenwerking met Europese landen rondom

Wat zijn mogelijke belemmeringen?

- Beperkte samenwerking MKB en kennisinstellingen

zeewierbeleid (bv inzake certificering) - Startende ondernemers begeleiden tijdens subsidieprocedures - Het verbinden van gemeentelijke, provinciale en nationale initiatieven	Langdurige besluitvorming binnen overheidsinstanties (bv inzake vergunningen)

Zeewierstarters over:

Consumentenacceptatie

De bekendheid van zeewier neemt gestaag toe. Met herkenbare producten zoals zeewierkruiden, -kaas, -pasta en -loempia's worden consumenten verleid om zeewier als nieuwe en duurzame voedselbron te zien. Naast de inzet van ondernemers met hun producten is het van belang om eenduidige communicatie en informatievoorziening over zeewier te realiseren. Met als doel consumentenacceptatie toe te laten nemen is zeewier straks even gewoon als broccoli of sla.

Wat zijn de kansen? - Algemene voorlichtingscampagne voor zeewier ontwikkelen - Investeren in initiatieven die consumentenacceptatie van zeewier bevorderen	Wat zijn mogelijke belemmeringen? Meerduidige standpunten van de overheid omtrent (de veiligheid van) zeewier

Zeewierstarters over:

Wet- en regelgeving

Wet- en regelgeving zijn bepalend voor hoe een sector zich ontwikkelt en hoe een sector eruit komt te zien. Ruimte binnen deze onderdelen van beleid zorgt ervoor dat ondernemers zich eenvoudig kunnen ontwikkelen en dat een markt sneller op gang komt. Op deze manier kunnen ondernemers ook input geven voor beleid. De markt heeft dan een meer sturende rol in de ontwikkeling van de sector.

Wat zijn de kansen?	Wat zijn mogelijke belemmeringen?

○ Ruimte voor zeewierteelt faciliteren ○ De sector zelf certificering laten ontwikkelen als input voor overheidsbeleid ○ Beleid over wildvangst van zeewier kan de samenwerking stimuleren tussen de visserij en de 'zeewierstarters'	○ Onnodig (streng) wet- en regelgeving die beperkend kan zijn voor groei sector ○ Gebrek aan kennis over impact zeewiercultivatie en zeewierwildoogst

Zeewierstarters over:

Duurzaamheid

De aanleiding voor veel van de ondernemers om met zeewier te gaan werken is gedreven door gezondheid of duurzaamheid. Zeewier speelt een interessante (sleutel)rol in de transitie van een fossiele economie naar een circulaire economie. Diverse ondernemers gaven aan dat dit nog sterker uitgedragen kan worden en zelfs kan worden beloond. De werkzaamheden en investeringen van deze zeewierstarters vormen een belangrijk onderdeel van de duurzaamheid van onze toekomstige voedselvoorziening. Daartegenover staat ook het besef dat de zeewiersector de impact van de huidige ontwikkeling van ons klimaat zal moeten aankunnen.

Wat zijn de kansen?

- Stimuleren en belonen van duurzame activiteiten zoals in de zeewiersector
- Nederland een voorbeeld en koploper maken qua plantaardige aquacultuur of *seagriculture*

Wat zijn mogelijke belemmeringen?

- Ontbreken van politieke draagkracht om te investeren in zeewiersector (zoals eerder met windenergie is gebeurd)
- Impact van klimaatverandering op zeewierproductie

Conclusie en discussie

Conclusie

De onderstaande kansen en belemmeringen in de zeewiersector zijn tijdens de interviews geïdentificeerd. Deze kunnen uitgelicht en aangepakt worden om zeewierstarters de komende drie jaar effectief te ondersteunen.

Innovatiebeleid

Zeewier is een **nieuwe sector** in Nederland. Deze is kleiner en telt minder gevestigde bedrijven dan andere sectoren waardoor huidige beleidsinstrumenten hierop niet direct aansluiten. **Marktontwikkeling** en **afzetvergroting** moeten centraal staan bij nieuw beleid om deze aansluiting te verbeteren. Als de markt en daarmee de afzet groeit, neemt de slagingskans van 'zeewierstarters' toe.

Wet- en regelgeving

Input van ondernemers is belangrijk bij het vormen van nieuwe regelgeving. Dit voorkomt onnodig strenge regels en te hoge kwaliteitseisen die de groei van de sector kunnen beperken. Het aanwijzen van **ruimte voor teeltlocaties** is een must voor opschaling, marktgroei en investeringsbereidheid. Beleid vormen voor de rol van de **visserij** in de zeewiersector kan samenwerking en groei stimuleren.

Samenwerking

De **aansluiting van MKB'ers en kennisinstellingen** is beperkt vanwege (hoge) kosten en de bruikbaarheid van onderzoek. Deze onderzoeken zijn vaak lastig te valoriseren. Door meer vanuit de markt en ondernemer te denken kan dit verbeterd worden. Daarnaast hebben ondernemers, veelal starters, op **gemeentelijk, provinciaal en nationaal** niveau contact met de overheid. Door deze contacten en initiatieven met elkaar te **verbinden** kunnen processen meer gestroomlijnd worden.

Consumenten- acceptatie

Consumentenacceptatie, en daarmee **marktgroei**, is dé sleutel voor sectorontwikkeling. **Eenduidige communicatie** is hiervoor de basis en draagt bij aan de bekendheid van zeewier. Daarnaast koesteren startups **lokale initiatieven** omdat deze het aantal zeewierproducten en de afzet vergroten. Een mooi voorbeeld hiervan is de Wilde Zeewier Weken op Vlieland.

Duurzaamheid

De duurzaamheidsaspecten van zeewier zijn voor veel ondernemers aanleiding geweest om in de sector te stappen. Het is van belang om deze aspecten nog beter inzichtelijk te maken en hierop voort te bouwen. Ook het behouden en omzetten van **politiek draagvlak** naar aansprekende projecten en effectief beleid zal hieraan bijdragen.

Discussie

Proactieve houding

Ondernemers zijn positief over de proactieve houding van de overheid en het 'zeewierstarters'-onderzoek dat daaruit voort is gekomen. De geïnterviewden hopen dat dit tot resultaten voor en verankering van de zeewiersector leidt.

Tegenstellingen

Er is een grote diversiteit aan ondernemers geïnterviewd. Hierdoor zijn diverse tegenstellingen naar voren gekomen. Een voorbeeld hiervan is dat startups een grotere rol toekennen aan de overheid dan gevestigde bedrijven (bijvoorbeeld bij certificering en consumentenacceptatie). Daarnaast zoeken startups ook vaker contact met de overheid dan gevestigde bedrijven.

Vertegenwoordiging

Tijdens de interviews is ook gesproken over sectorvertegenwoordiging en communicatie. Sommige organisaties ervoeren een te eenzijdige belichting van de zeewiersector (voornamelijk offshore zeewierteelt). Hieruit kwam het advies naar voren voor de Stichting Noordzeeboerderij om zeewierteelt op land en zeewierteelt in beschutte gebieden meer mee te nemen in de communicatie.

Advies

Voedselveiligheid en kwaliteit

Kans & belemmering	Er is op dit moment nog geen expliciete wet- en regelgeving voor zeewier als voedsel. Daarbij zijn verschillende bioactieve componenten en zware metalen de belangrijke aandachtspunten.
Relevante overheidsinstanties	Ministerie van Economische Zaken Voedingscentrum Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Advies	○ Inventariseren van wet- en regelgeving bij buurlanden zoals Frankrijk, Ierland en Noorwegen. ○ Dialoog aangaan met een werkgroep van 'zeewierstarters' omtrent de issues van voedselveiligheid en kwaliteit.
Huidige activiteiten van Stichting Noordzeeboerderij	De Stichting heeft een workshop over voedselveiligheid georganiseerd en een werkgroep met ondernemers opgestart. Hun eerste stap is een concreet overzicht maken van de belangrijkste issues op het gebied van voedselveiligheid, kwaliteit en certificering.

Consumentenacceptatie

Kans & belemmering	Ondernemers vragen om een meer eenduidig en op feiten gebaseerd geluid over zeewier, gericht op het stimuleren van consumentenacceptatie.
Relevante overheidsinstanties	Voedingscentrum Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
Advies	○ In gesprek gaan met het Voedingscentrum en de NVWA over de gezondheidsaspecten, de Aanbevolen Dagelijkse Hoeveelheid van zeewier(producten) en de communicatie hierover. ○ Samenwerking opstarten tussen Zeewierplatform, Dutch Cuisine en de Green Protein Alliance voor publiekscommunicatie en consumentacceptatie van zeewier.
Huidige activiteiten van Stichting Noordzeeboerderij	De Stichting schrijft en deelt persberichten over zeewier en ontwikkelingen in de sector. Daarnaast beheert de Stichting diverse sociale media kanalen waar informatie over zeewier te vinden is. Tenslotte heeft de Stichting input geleverd aan het Voedingscentrum over de voedingswaarde van zeewier.

Vergunning binnen een jaar

Kans & belemmering	Zeewiertelers krijgen lastig vergunningen voor teeltlocaties vooral doordat (1) de vergunningverlener niet altijd goed bekend is met zeewierteelt en (2) vanwege de duur en soms onduidelijkheid van het aanvraagproces.
Relevante overheidsinstanties	Ministerie van Economische Zaken Provincie Staatsbosbeheer Rijkswaterstaat
Advies	○ Interdepartementaal overleg starten inzake vergunningverlening zeewierteelt in beschutte gebieden en op de Noordzee, met als doel ontwikkelen van een eenduidig protocol voor starters. ○ Een protocol ontwikkelen in samenwerking met de Stichting en de leden van het Zeewierplatform.
Huidige activiteiten van Stichting Noordzeeboerderij	De Stichting biedt ondersteuning aan ondernemers bij het aanvragen van teeltvergunningen. Ook onderzoekt de Stichting met de Proefboerderijen en een werkgroep mogelijkheden voor medegebruik in windmolenparken.

Steun voor 'zeewierstarters'

Kans & belemmering	'Zeewierstarters' maken graag gebruik van subsidies die ze in staat stellen om op te schalen. Het onderzoeksgerichte karakter van veel subsidies betekent een lage 'return-on-investment' (tijd en financiële bijdrage) voor de 'zeewierstarters'.
Relevante overheidsinstanties	Ministerie van Economische Zaken Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Advies	○ Ontwikkelen van subsidie-instrumenten met een oormerk specifiek voor zeewier en starters. ○ Niet verplicht stellen van samenwerking met kennisinstellingen en juist de R&D van en tussen starters stimuleren. ○ Haalbaarheidsstudies nieuwe sector ook open stellen voor grote bedrijven en multinationals
Huidige activiteiten van Stichting Noordzeeboerderij	De Stichting biedt ondernemers begeleiding en advies bij het aanvragen van subsidies en stuurt informatie over interessante subsidies naar leden.

Stichting Noordzeeboerderij

Een duurzame zeewiersector in Nederland, dat is onze stip op de horizon. Zeewierteelt is mogelijk in zilte kwelders, tegen kustlijnen en binnen windmolenparken op zee. Kortom, zeewier staat aan de basis van een nieuwe commerciële sector, met buitengewone mogelijkheden.

Het **Zeewierplatform** is hét aanspreekpunt voor de Nederlandse zeewiersector. Van zaadje tot zeewiersalade, van techniek tot verwerking. Het is een mozaïek van koploperbedrijven, NGO's, kennisinstellingen en overheidsinstanties.

Contactpersoon

Koen van Swam

t +31 653 526 089

koenvanswam@noordzeeboerderij.nl

Zeestraat 84

2518 AD Den Haag

Nederland

KvK: 54409500

www.noordzeeboerderij.nl